KOTBA LI WASLULNA

(STAMPATI BL-ALFABETT U BL-ORTOGRAFIJA TAGHNA)

DUN KARM—*Żewġ Anġli—"Ineż u Emilja"* Rakkont miġjub fil-Malti mit-Taljan ta' D. CAPRILE, pp. 143. Malta, 1935.

Traduzzjoni, fiha nfisha, qatt ma għandha s-siwi letterarju ta' kitba ġdida mir-ras. Għax, f'xogħol ġdid mir-ras il-ħsebijiet u l-libsa, li biha huma miksijin, ġejjin it-tnejn minn awtur wieħed, iżda fi traduzzjoni l-ħsebijiet huma ta' l-awtur ewlieni, u l-libsa letterarja biss hija tat-traduttur. Għalhekk traduzzjoni, bħala xogħol letterarju, fiha nfisha tiswa anqas minn xogħol oriġinali. Iżda mhux żgħir is-siwi letterarju tal-libsa, jew, biex niftiehmu aħjar, tal-għażla, tat-tiżwiq, tar-rabta tal-kliem biex jitfisser sħiħ u safi l-ħsieb tal-kittieb ewlieni; jekk noqogħdu għall-kliem ta' wieħed mill-aqwa kittieba taljani, il-libsa letterarja tiswa tnejn minn kull tlieta li jiswa l-ktieb kollu.

Ma' dawn il-kotba, li l-libsa tagħhom letterarja tkabbar u tgħolli s-siwi tagħhom u tagħtihom il-jedd li jissieħbu ma' l-ogħla kotba ta' letteratura, irridu ngħoddu dan il-ktieb ġdid ta' Dun Karm, maqlub mit-taljan ta' D. Caprile. Rakkont sabiħ fih in-nifsu—żewġ xbejbiet jiltaqgħu f'Kulleġġ, jinħabbu u jsiru bħal aħwa; jinfirdu, imma l-imħabba tagħhom tibqa', u, meta jerġgħu jiltaqgħu, imħabbithom tħabbeb 'il qrabathom miġġeldin għal mewt,—ma kenitx tixraqlu libsa oħra ħlief dik li libbsu Dun Karm, libsa sabiħa u tlellex, imma bi tlellix xieraq u mhux fieragħ. Kliem kollu magħżul bir-reqqa, mirqum bis-sengħa u marbut flimkien bi ħlewwa kbira. Għax Dun Karm mhux biss poëta, li jaf igħanni l-għanja tal-qalb, imma hu wkoll kittieb ta' dehen u għaqal kbir li qatt ma jikteb kelma qabel ma jiżinha bl-akbar reqqa biex tkun taqbel mal-ħsieb tiegħu, u qabel ma jżejjinha bil-ħlewwa biex togħġob u tgħaxxaq il-qarrejja. Għalhekk dan il-ktieb ta' Dun Karm, għalkemm traduzzjoni, ingħodduh ma' l-isbaħ kotba tal-letteratura tagħna.

Biex inkunu għidna kollox, insemmu xi nikta żgħira li ħarbet lill-kittieb bla ma ried. L-ortografija tajba għall-aħħar, iżda ma nafux il-għala bosta drabi l-vokali tal-bidu ta' kelma mhix mixruba mill-vokali tat-tarf tal-kelma ta' qbilha, hekk: faċċ. 16 *hu imħabbti;* faċċ. 17 *waħda iż-żewġ;* faċċ. 17 *oħra il-ħamba;* faċċ. 18 *itennu it-taqbida* u ħafna oħra. Il-*għ* magħduda bħala konsonanti siekta jew bħala vokali, u għal-hekk flok: *biex igħid,* jikteb: *biex jgħid.* L-ewwel vokali tal-verb *iżża, iżżiet* qiegħda flok konsonanti tal-għerq u għal-

hekk ma tista' tinxorob qatt mill-vokali ta' qbilha, u għalhekk flok: *imbikki żżiet ħajr* faċċ. 28, għandna niktbu: *imbikki iżżiet ħajr,* bħalma hu miktub sewwa fil-faċċ. 19: *li iddietha.* Faċċ. 7 *għajnejha rżini,* il-plural ta' *rżin* hu *rżân* u mhux *rżini,* bħal: *tqil = tqal, twil = twal, kbir = kbar, sħiħ = sħaħ, żgħir = żgħar.*

Fil-*Kelmtejn ta' Qabel* Dun Karm wiegħed li jindaħal għal xi xogħol ieħor jekk dan jingħoġob. Nagħtih kelma, u miegħi jissieħeb kull min qara l-ktieb, li x-xogħol ingħoġob sħiħ u xogħlijiet oħra bħalu huma mixteqin bil-ħerqa.

S.

* * *

Ftehima—Fuq it-twissijiet li "S" għamilli fuq xi niktiet li dehru fil-ktieb tiegħi "Ineż u Emilja" nixtieq ingħarraf:

a) illi xi wħud minn dawk in-niktiet huma, bħal ma qal "S", żbalji ta' l-istampa;

b) illi xi oħrajn ħarbu lili fil-korrezzjoni tal-provi, għaliex toqgħod kemm toqgħod b'għajnejk miftuħa xi rqaqat jiżolqulek: bosta iżjed meta inti tkun l-awtur ta' dik il-kitba, li għalhekk ftit jew wisq tkun tafha bl-amment, u fil-qari tal-provi tiġri bil-ħsieb aktar milli tiġri bil-għajnejn;

c) illi f'xi oħrajn ma naqbelx għal kollox ma' S, u fiħsiebni nwieġbu f'għadd ieħor ta' "Il-Malti".

Dun Karm.

* * *

DUN KARM FARRUGIA DD.—*Tagħlim Nisrani fuq il-Katekismu tal-Kard P. Gasparri* pp. 158 Stamperija tal-Gvern.

Ktieb mixtieq u mistenni għax ta' ħtieġa u tagħlim kbir Stampat mill-Gvern għall-Iskejjel. Nifirħu bil-qalb lill-ħabib tagħna l-kittieb tiegħu, li għaraf b'dehen u għerf liema bħalu jiktbu bi lsien safi u fl-istess ħin mexxej u xieraq. Taħt is-sura ta' mistoqsija u tweġiba fih kulma jeħtieġ ikun jaf in-nisrani biex jaqdi sewwa dmirijietu, iqaddes ruħu bis-sagramenti u jitwettaq fil-virtujiet.

* * *

GEORGE ZAMMIT B.A.—*Tifkira ta' l-Assedju l-Kbir għall-1935* pp. 18. Empire Press.

Ktieb żgħir li kull sena jistampa l-Kumitat tal-Festa bid-diskors li jkun sar dik is-sena b'tifkira tar-Rebħa tal-Maltin ta' l-1565. Nifirħu lis-sur Zammit ta' l-erba' kelmiet sbieħ u

u tasflew ħarġu minn qaibu, izda jisgħobbina ngħidu li borto-
^rifiia ta' danibktieb jonqosha ħafna u ħafna biex tkun tajba
Gfiid iHidanibktiebikollok tgħid lihu stampat bbalfabett

DUN ĠUŻEPP M. XERRI. *Lin Nisrani.* pp. 152 Empire Press.

Xogħolieħor bl-alfabett u bl-ortografija tabGħaqda, maħ-ruġ f dawn il-ġranet, hu il-ktieb "Lin-Nisrani—Il-Kmandamenti f Alla" mfissrin minn Dun Gius. M. Xerri; tagħlim sabiħ u ta' fejda, sewwa għaż-żgħar u sewwa għall-kbar, billi hu magħmul mistoqsijiet u tweġibiet, imżejnin, dawn, b'tifsir tal-kmandameuti boħra kollha li bħala friegħi minn siġra, joħorġu milbgħaxar kmandamenti ewlenija.

J'Alla 1-awturisib dikil-qalb lijistenna mill-qarrejja tab Malti, ħalli jagħtina 1-kotba 1-oħra liwegħedna fuq il-Preċetli tal-Knisja, u fuq is-Sagramenti.

A. CREMONA—*Tagħlim fuq il-Kitba Maltija*—L-Ewwel Ktieb pp. 106 Empire Press.

Grammatka tabMalti bħ*l dinkellna tassew bżonnha. Il-ħabib tagħna is-sur NinCremona, bil-għajnuna taż-żewġ xqgħlijiet manuskritti tas-surmastrijiet G. Ebejjer u G. A. Cilia, qassam ir-reguli tal-Gramtnatka Maltija u stampahom għal idejn ibtfal ta' 1iskejjel tal-Gvern. Is-sur Cremoria 3 ^ ħadd U ^ alhekk ma bemmx bżonn infaħħruh u lanqas noqogħdu naraw kemm swielu xogħol; biss nittamaw, arizi XE* iJ\ u-nil ktieb tiegħu jkun ta' 1-ikbar fejda u għajriuna Malt X 3 jitġħallmn blsifen maħbub tagħna : il-

\ebll a^ wukollll ma jdumx majkollna fidejna t-tieni «£l S.T^1^ i 1 01 iżġjedil għedna, ktiebli jkun igħodd ^ad iSL^ r^ Ħasudj ta' Malti

m&tU^t£m» "8lal Jawkwikunu

G. A CILIA-C MIDGLEY. *Tagħlim fuq id-dinja* T V . U t-Tieni Ktieb pp. 40 « 46. 1935. A Wheal * r ? Exeter. wneatonA Co. Ltd.

It-tifel matistax ittih 1-ewvvel taeħlim ħw Isien arttwelidn. Tifel biex turih, tfiehmu WħalC?"622 ta' ta' ħtieġa u ta'fejda, matistax tiuqedaTh'iS liJP^ jafx biżżejjed għax għadu kemm beda jitgħallem R-.tr m& *U-Malti 'kk tridni nifhmek.* Għalhekk masstax ikun 2* itjeb u iżjed ta'fejda 1-ħsieb lif'idejn itSffi-iSSidSS' Gvern tawhom kotba żgħar ta' Gjografija miktuba u mifrinh. għalihom bil-Malti Is-sur G A.Cilia/bsengħau deheTfa' mgħallem ta 1-Iskola qaleb għall-Malti dawn il-kotba u saw-warhotn għal idejn it-tfal Maltin. Xogħol tassew sabiħ u li rnexxielu kemm jista' jkun.

S'issa, minn dawn 1-kotba, ħarġu tnejn : bewwel wieħed *X'nitgħallmu fiUĠjografija* lifihfuqfil-bidu tal-Ġjografija, tqassim ta'mappi, għoljiet u widien, fih fuqxita uriħ, klima biedja eċċ; it-tieni jitħaddet fuq \-*Artijiet tal-Mediterran* jiġifieri jiddeskrivi fil-qosor u jgħallem fuqbartijiet li huma 1-aktar qrib lejn Malta. It-tfal—u mhux it-tfal biss—isibu f dawn il-kotba għajn ta' tagħlim meħtieġ u, kifinhu miktub bi lsienhom, lijistgħu jifhmuh iktar bihħeffa.

F.

KOTBA OHRA

Dun Bosco Qaddis. Ktieb żgħir għat-tfal. Xogħol ta' Alf. M. Galea. Sliema; Stamperija tas-Salesjani, 1934.

Ktieb minn tas-sur Fons hudejjem ktieb fejjiedi. Jien qatt maqrajt ktieb minn tiegħu u matgħallimtx xi fiaga, u dan il-ktieb fuqDun Bosco Qaddis jiswa mitqlu defieb

Is-sur Fons jikteb : il-kelma maltija fil-kotba leghu mirquma u mexxejja kifgħandha tkun. Dan d-kitt.e».iWj magħruf minn kulħadd, majiktebx bl-ortografija.f'^f^ mhux għaliex għandu xi jgħid magħha, izda għahex bilUnu beda fikteb bosta żmien qabel ma saret il-Għaqda, M jidhirlu li magħandux ibiddel: naħfruhie u jSffi

U nixtiequ li danil-ktieb jiġi fidejn għalkemm is-sur Fons igħidilna h _hu m ^ m ^ ilinU, aħna naħsbu li il-kbar ukoll jistgħu jitgħal m Ham^ ^ sewwafuq Dun Bosco u "hedu, ls-fcaiesjam, {. ^gur dak li hulsieu malti fil-kelma u fin-nisga lieg^ • ^ Fous dejjem ħabb b'qalbu kollha.